

2. D. B. V.
DISPUTATIO MEDICA
siftens
ÆGRUM LABORANTEM
VERTIGINE,

Quam
PRÆSIDE
VIRO

*Nobilissimo, Excellentissimo atque
Experientissimo*

GEORGIO WOLFF-
GANGO WEDELIO,
Med. Doct. Theoret. Prof. Publ. Archiatro

Duc. Saxonico, & S. R. I. Academ. Natur.

Curios. Adjuncto,

*Dn. Præceptore, Patrono, atque Stu-
diorum suorum Promotore maxime colendo,
in Auditorio Medico*

publicæ Φιλιάς τῶν disquisitioni exponit

RESPONSURUS AUCTOR

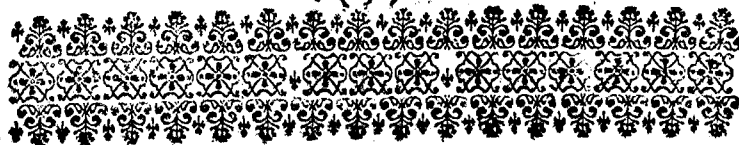
CHRISTIANUS FRIDERICUS GERBERUS,

ZITTA LUSATUS.

Add. Maji. A. S. R. M DC LXXXII.

J E N Æ,

Typis VIDUÆ SAMUELIS KREBSL

I. N. 7.

PROOEMIUM.

T, juxta Poetam, omne animi vitium
tantò conspectius in se crimen habet,
quantò major, qui peccat, habetur; ita non
minus id de corporis malis verum est.

Linquemus aliis suas lites, an cordi, an
cerebro principatus cedat, satis nobis fuerit, viscus esse
nobilissimum cerebrum, instar pretiosissimæ mercis plu-
ribus integumentis tectum, ut eò minus externis pateret
inuriis.

Nullum in toto corpore reperitur huic simile, vel
majoribus pluribusve expositum morbis, adeò quoad om-
nes velut particulas diversimoda ipsum vexant mala.

Non cum corde solum fororiatur, & amicabili gau-
det eoque continuo vinculo, nulla pars est, quæ non cum
regiâ hæc microcosmi communicet, quod ipsi malè est,
vel ex ipsis pedibus non rarò adscendente aurâ, turbante
motores spiritus.

Hic universalis sensus est omnium malorum, non
mirum ergò & omnes partes vicissim participare de ma-
lis ejusdem. Missis reliquis in circulari vertigine curandâ
placuit exercere ingenium, quod ut prosperet divinum
numen, rogamus.

A 2

Histo-

Historia.

Vir XXX. annorum, habitus corporis athletici, temperamenti sanguineo-phlegmatici, cum ante aliquot annos militiæ se nuncupasset, frigido coelo, victui duriori, vini largiori potui & erroribus diætæ aliis adſuetus, cibis uſus leguminosis, pingui- bus, infumatis, capis, vigilis totam sæpè noctem transigens, corporis exercitiis equeſtribus & aliis deditus, motui magis quàm quieti indulgens, præcipuè verò tabaci fumo dies noctesque trahens, postquam defluxione catarrhali sat gravi in brachio dextro aliquandiu laborasset, citrà observatam diætam, vel adhibita medicamenta, à sex mensibus hætenus sentit quotidie bis vel ter ex improvise rotari caput, inprimis manè jejuno corpore, cum tinnitu aurium, & quâdam quasi ἐκλύσθαι, ut firmare se & niti brachiis in obvia cogatur, à cibo melius habet, caput debile est, edit & bibit, & cœtera ὅςθ' ὁσάδ' ἐστὶ. Petit consilium.

Εξήγησις.

Affectum, cum quo æger noster conficiatur, ex relatis circumstantiis VERTIGINEM pronunciamus, quæ ad symptomata actionum læsarum à medicis refertur. Cum autem actiones sint triplices, earumque læsio triplici modo fiat, in præſenti affectu actiones animales, quæ sensu & motu

motu absoluntur, affectæ, & hoc loco depravatæ sunt, non quidem quoad iudicium, attamen quoad receptionem, & per consensum; neque enim delirium adest, sed saltim, salvâ rectè cogitandi & imaginandi, facultate, objecta per se immota rotari tamen & turbinari videntur.

Hinc VERTIGO Latinis dicitur à vertendo, quod ægri talismodi in gyrum seu orbem quasi continuo, stante paroxysmo, verti & circumgyrari sibi videantur. Græcis est διῶ, καὶ τὸ διῶναι, quod est circumagi seu rotari, quâ voculâ utitur Galenus Comment. 4. in lib. de nat. viſt. in morbis acutis. 42 dicens: ὅταν καὶ φάλη πρὸς τὸ κεφάλαιον φαντασίαν, διῶ ὁνομαζέται τὸ πάθος, quando caput circumrotari videtur, vertigini huic affectui nomen est. Alio nomîne à Græcis vocatur ἑλυσος, quæ Latinis est vortex, ex εἰλέω verto seu volvo, quo termino utitur Hippocrates 3. apb. 17. cum addito ἐν τοῖς ἐφθαλμοῖς, ut & 23. & 31. Eidem alibi, & Galeno l.c. dicitur σκοτώδης & σκοτὸν διῶ, à voce σκοτός, tenebræ & hæc Latinis nominatur tenebricosa, quando gradu aucto tenebras offundit. Germani exprimunt, der Schwindel/wenn alles mit einem umb den Kreis gehet.

Quod si differentias affectus huius lustremus, est hæc ipsa in nostro agro vertigo morboſa & præternaturalis, contradistincta non morboſæ, quæ ab errore externo in rebus nonnaturalibus & similibus, ut intuitu ab alto, transitu pontium, navigatione aut vectione in curru, ab ebrietate vel fumo tabaci, circumgyratione corporis aliisque proficiſcitur, etiam in aliis sanis. Vid. Hildesheim. spicil. V. aff. cap. p. 447. & Willis in patholog. p. 356. 357. Est affectus primarius, seu sibi relictus, non comitatus, ut in lipothymia, apoplexiâ, & cœteris, à positivâ vel privativâ causâ hunc socium adſciſcentibus, alias viſitur.

Si quæretur ex nobis, utrum hæc ipsa ad simplicem, an tenebricosam, an caducam sit referenda; respondemus hæc ipsa epitheta non notare specie distinctum morbum, sed gradus, nil obſtare tamen, quin dicamus exprimere eadem genui-

nuinam formam ejusdem, & in quavis vertigine morbosâ & perfectâ eademphænomena concedi posse.

Vti enim certum est in omni vertigine esse circumrotationem; ita quid aliud notat tenebricositas seu σκοτάσμα, quàm imminentem ἐκλυσιν; quid caducum, quàm metum sublapsus, seu, ut cum *Helmontio* loquamur, sensum & motum cessitare, *l. retenta. p. m. 382*? Neque enim ὁρροσπίδοι æquè subsistere hinc in paroxysmo possunt, sed corpus totum motu tonico vacillat, ut desidere, vel decumbere malint, vel cogantur, ipsius ægri nostri exemplo.

His itaque præmissis ad accuratiorem affectûs præsentis evolutionem nobis pergendum est, quæ facilius fieri non potest, nisi accurato signorum examine. Eleganter ait *Seneca Epist. 57*. Omnia vitia in aperto leniora sunt, morbi quoque tunc ad sanitatem inclinant, cum ex abdito erumpunt, atque vim suam proferunt. Hospitem hinc peregrinum adesse, probatur

(1) **EX ESSENTIALITER INHERENTIBUS**, seu Pathognomonicis, quæ sunt turbulentia capitis, & objectorum persuasa agitatio ac rotatio, bis vel ter de die recurrens, idq; citra ullam causam externam.

(2) Confirmant idem **ESSENTIALITER CONSEQUENTIA**, vulgato nomine, Symptomata varii generis. In *facultate animali*, caput est debile, motus est depravatus, inordinatus & involuntarius, infirmitas artuum, ut cum firmiter æger se incedere credat, præter spem, nisi, quibus nitatur, obvia sint, vacillet & cadat. In *naturali*: Appetitus quidem adest, ut edere & bibere possit, interim tamen ventriculus vitio suo non carere videtur, quia jejuno corpore malum ingravescit, satiatio verò ventriculo æger se habet melius. In *vitali*, ἐκλυσιν; seu animi deliquium; in *qualitatibus mutatis* tinnitus aurium.

(3) **CAUSÆ** prægressæ non sunt infirmiores, ut calculus addant. Errores enim enormes in rebus sex non-naturalibus, aliæque, postea pluribus enarranda, occasionem malo abundè dederunt.

(4) Non

(4) Non dissentit **SIMILITUDO**, siquidem, factâ collatione cum aliis, simili symptomatum syndrome affectos à prudentibus Medicis pro vertiginosis haberi constat.

SUBJECTUM PRINCIPALE est cerebrum, adæquatum est totum caput. Non attinet hîc quærere, an in anticâ vel posticâ parte præcipua sedes vertiginis ponenda sit, licet *Willis. Anat. cerebri p. 106*. Subjectum adæquaturn ponat corpora callosa & striata cerebri, tanquam sedem phantasiæ & sensus communis; cum ex circumstantiis facile constet, totum cerebrum sentire hoc malum, quousque nimirum ipsorum spirituum animalium patet dominium.

Afficitur partim quatenus est pars similis, spirituum & lymphæ justâ temperie gaudens; partim quatenus est dissimilis, poris suis ritè conformatum pro spirituum itû & reditu citato, ordinato & directo. Pati verò cerebrum actiones animales læsæ in sensu & motu patefaciunt; in sensu quidem, læsâ, quamvis citra delirium & per consensum, phantasiâ; in motu verò, metus sublapsus in terram, quæ cum non possint fieri sine spiritibus animalibus affectis, hos verò dispenset officina eorum genuina, cerebrum, facile patet, illud affectum esse statuendum. Et quidem non remotè, quoad hunc actum, sed proximè. Non scilicet fingunt hæc sibi oculi, non in bulbo visivo rotantur solum vitiosè, sed intimius in ipsâ cerebri camerâ turbantur spiritus, cum & in cœcis certo experimento vertigo accidisse observata sit. Oculi igitur, non nisi remotè & adæquatè afficiuntur.

Cum verò dupliciter pars aliqua afficiatur, vel per essentiam, vel per consensum; in nostro agro maximam malis partem hædere quoad focus suum in infimo ventre certum est, præcipuè cum à positivâ magis quàm privativâ causâ eveniat hæc spirituum turbatio.

CAUSA IMMEDIATA est spirituum animalium motus indirectus & confusus. Spiritus hi sunt ex vitalibus per alcoholisationem in glandulis cerebri parati & elaborati, sensum & motum per totum corpus absolvent, ideoque maxime

mè mobiles & agiles sunt, ut in instanti quasi lucidæ instar flammæ nervos irradiant & ad motum perficiendum disponant, tantâ celeritate, ut in momento maxima eorundem copia partem sensilem vel mobilem intret, eamque repleat. Ut verò radii hi lucidi gaudent quidem centro suo, & ad instar solis vellunæ radorum, evoluti in lineâ rectâ huc illuc destinati feruntur; ita quando rectitudo hæc tollitur, quando non æqualiter influunt, sed rotantur quasi & nutant, præstò est vertigo. Ista cum eveniant in statu naturali, haud erit grave eruere, cur in præsentia agro tam perversus spirituum animalium motus animadvertatur. Spirituum enim æconomia turbata hospitem peregrinum amplecti non valet, sed omnibus viribus, ut repellatur, laborat, hinc spirituum confusio, inordinatio & depravatio oritur.

CAUSA MEDIATA PROXIMIOR, quoad *essentiam*, accusanda maximè est vaporosa, humori tamen vitioso tanquam mineræ tribuenda. Cumque duplex statuatur vapor, tenuis & halituosa præcrassa magis in nostro peccat agro exhalatio. Hinc cum aura spiritalis in *vis* suâ erat retinenda, ut ordinario modo in nervos influeret, eosque irradiaret, sicque tota humana conservaretur machina; En, ex improviso vapor quidam heterogeneus malignus particulas has maximè agiles inficit, & caractere peregrino maculat, unde, licet archéo hanc inconvenientiam renuente, statim ordine dejiciuntur, sicque confusi spiritus motum perversum planeque p. n. subeunt. Ut radii lucidi, directè cæteroquilati, summo sese attollente disturbantur, ut nutent, & undulando saltem objecta feriant; ita spiritus, lymphâ halituosâ vecti, abripiuntur ex ordine & sursum quasi lati retrò adacti gyran-
tur in orbem. Peccant igitur spiritus ipsi non in quanto, sed in quali.

Ex Chemicis principiis accusari potest mercurius resolutus, qui hoc loco inflat & turbat æconomiam regiminis sanctioris. *Sylviani* vaporibus impuris ex effervescentiâ bilis & succi pancreatici vitiosâ affectum adscribunt. Juxta
Hel-

Helmontium particulæ sanguinis & spirituum impropor-
tionatæ, & in gas vitiosum resolutæ, inculpandæ, unde virus ro-
tans exurgit, ex mucilagine putridâ in amarorem pronâ in
ventriculo conceptum. Tacemus, ex *Harveji* hypothefibus,
circulationis sanguinis inordinationem.

Quoad *modum essendi* vapores hi, & in quibus locum su-
um agnoscant, humores peccant *quantitate*, obruendo & tur-
bando spiritus; *qualitate*, agili, volatili, mobili, calidâ; &
motu, generationis & locali.

Generata fuit *extra locum affectum*, in infimo ventre, à
primæ culinæ quisquiliis; ventriculo, intestinis, hypochon-
driis, quæ partis *mandantis* vicem sustinent, ut *recipientis* debili-
us cerebrum. De viis verò & modo communionis non una
autorum mens est. Liceat nobis utrumque consensum
conjungere, positivum & privativum, hunc per nervos & po-
ros, illum per arterias latum statuendo. In ventriculo materia
acris, acida, viscida, biliosa manè jejuno stomacho, cum non
suppetat, in quod agat, resoluta parietes & inprimis orifici-
um ventriculi superius nerveum vellicat, molestaque sensa-
tione afficit, quæ cum nervis sexti paris communicata insigni-
ter molesta est, spiritus turbat, atque in statum depravatum
conjicit. Satiato verò ventriculo, ubi fermentum vitiatum
invenit, quod iugo suo submittat, *affectus* cessat & *xger* se
melius habere incipit. Latitantes enim sine dubio reliquæ
quædam ciborum in ventriculo non penitus subactæ, & for-
san, si probè omnia succedant, ad fermenti propagationem
destinatæ, accumulata vitiose rarefiunt, & sic in formâ vapo-
rum caput replent, & spiritibus molesta inducunt turbatio-
nem. Patet hoc in iis, juxta *Helmont*, qui hesternâ crapulâ o-
nerati, manè, vacuo cibus stomacho, vertigines patiuntur.
Vid. *Tr. Pylorus Restor. p. 142, 23*. Talismodi verò rarefactio
excitari & produci potest, à calore debili cruditates pituito-
sas & viscidas subigere nesciente, unde in succum & sangui-
nem converti non possunt, sed vitiose rarefiunt & attenuan-
tur. Nullum vero de hac minerâ latitante dubium est, cum
B erro-

errores diætæ, quos sub causis non-naturalibus perstringemus, clarius id patefaciant.

Pertinet huc *G. Hornii* hypothesi, qui à pyloro patente, & sordes ex intestinis attrahente vaporem illum arcessit. *Arc. Mos. p. m. 170.* Ut verò tristis hæc sensatio sufficere potest aliquando & leviori malo, ita ipse ille vapor peregrinus, heterogeneus, malignus, vitio ventriculi vel viscerum in abdominis cavitate contentorum genitus, quam *Willisus* materiam irritativam vel in splene, vel pancreate aut intestinis commotam, dicit, per arterias carotidas elevatus, spiritibus animalibus mixtus merito accusatur.

Dicta confirmat *Galenus l. 4. de rat. viſſ. acutor. t. 42.* ubi materiam vaporosam vertiginis causam statuens: Vertigo fit, ait, ob flatuosi spiritus inordinatam motionem, qui vel in capite localem habet generationem, vel fursum ex infernis fertur partibus. Contrariam verò sententiam fovet, vaporesque damnat *Willisus*, asserens, in jejulantibus vertiginem fieri, quod fibræ & filamenta nervosa succo nutritio, quo irrigari amant, destituta, corrugari & spasmos leniores inire soleant, sicque non vapor aut exhalatio vitiosa, sed fibrarum spasmodicus motus accusandus sit, quod tamen si universaliter accipiatur, experimentis minus respondet.

EX CAUSIS MEDIATIS REMOTIORIBUS NATURALIBUS primo loco eminet TEMPERAMENTUM, quod in ægro nostro est sanguineo-phlegmaticum. Arguit hoc particulas sulphureas, oleosas, balsamicas à lymphâ aliquo modo subjugari, adeoque facilius accidere posse, ut ferum characterem peregrinum induat. Inde non tantum, caloris respectiva debilitas si accedat, vapores & exhalationes vitiosæ noxiæque caput petentes generari queunt, qui œconomiam spirituum animalium afficiant & extra ordinem vertant, sed ad catarrhos quoque, uti in ægro nostro conspiciere licet, disponitur corpus magis.

HABITUS CORPORIS quoque notandus, qui in ægro nostro observatur athleticus; licet verò ejusmodi status pro

pro bono, communi vulgi consensu, æstimetur, divinus tamen senex 1. *aph. 3.* eundem rectè σφαλερόν, lubricum & periculi plenum judicat, idè quoque ἐνέχια hæc ægri nostri in deterius ruere cogitur, cum facile calidum ab humido eo casu obruatur, hocque in excrementitium degeneret.

Nec ÆTAS abludit, media licet & viribus satis polens. Neque enim senibus, *elogio 3. Aph. 31.* tam propria est vertigo, ut aliæ ætates excludantur; Quin & puerili quandoque molestus est, uti *Binningerus* fortem in filiâ decenni, *Cent. 1. Obs. 58. & DD. Praeses* in puero xij annorum notavit.

NONNATURALES CAUSÆ, quæ in nostri affectus declaratione suum ἡπιδόμον μέγος maxime adjecere, exactius jam examinari merentur.

ÆR frigidus, cui se exposuit æger, corpori maxime infestus, & ut plurimum morbi hujus ferax est, quod *Hippocrates 3. aph. 17.* de statu austrino vertigines producente confirmat, & *ibid. aph. 23.* scribit, hyeme vertigines frequentiores esse, hinc rectè *Celsus* frigus omniratione vitandum esse, monet. Cum enim per externam ambientem cœli inclementiam tota crasis corporis nostri alteretur, partes nervosæ à frigore non vindicatz lædantur, quod comprobat *Hipp. 5. aph. 17. & 20.* à frigore nervorum distensiones derivans; humoresque serosi & pituitosi coacerventur, haud difficile feri corruptelam & vaporum exortum, propter calorem obtusum & debilitatum, ex eo quoque deducere possumus; quod & facit subita mutatio, è loco calido in frigidum corpus transferendo.

CIBUS & POTUS, quo multis modis deliquit, mali quoque non minimus autor extitit. Nam victum amplexus est duriores, concoctu difficilem & non εὐπεπτον & εὐχυμον, sed δύσπεπτον, siquidem cibi leguminosi, ut sunt lentescis, pisa, & oleracea maxime flatulenta habentur, ut *venerandus Senex lib. de rat. viſſ. in morb. acut. c. 59. t. 8.* testatur, ὀσπρία, ait, πέντε Φυσώδεα, καὶ ὠμά, καὶ ἐφθὰ, καὶ πεφρυγμένα, καὶ βεβεργυμένα, καὶ

καλαμῶν. Leguminoſa omnia flatulenta ſunt, & cruda & elixa, & frixa, tum etiam macenta, tum viridia. Cepas exacuere humores, piſces induratos obſtructionibus viſcerum & lentori ſanguinis velificari, diætā omnem cacoſchymiam maximè invitaſſe, ex recensitis ſatis claret. Pingua, quibus delectatus eſt æger, largius ſumpta, ventriculum quoque ſubvertunt & naufeam pariunt, hinc debilitato ventriculo variæ ſubſecutæ ſunt inſolentiæ, quæ jam damnum parant non exiguum. Hinc & Hippocrat. de affectionibus c. 49. t. 8. pingua humiditatem & pituitam excitare aſſerit. Cibi quoque huc faciunt inſumati, quibus liberius uſus eſt, ſicque ventriculum debilitavit, qui hæc neſciens concoquere, officio ſuo legitime fungi non potuit, obortæ igitur cruditates in ventriculo, formâ vaporosâ caput replere, & præſentem affectum inducere potuerunt.

Accedit hiſ vini & tabaci uſus immoderatus, quæ quanti ad vaporofitatem & turbandos ſpiritus conferant, ex ebrietate & uſu tabaci in inſuetis ſatis patet. Utraque ſulphur vaporofum in lympham & ſpiritus derivant, unde particule ſanguinis efferæ & indomitæ redditæ, in cerebro ſpiritus animalibus incongruè & improporcionatè occurrantes, eos huc illucque à ſolitis ituum redituumque tractibus abigunt, adeoque in vortices & gyros agunt. Vid. Willis. in patholog. p. 355. 356. Utraque etiam cerebrum lædunt, neque enim in adſuetis exceſſum omnem eſſe innoxium ſatis demonſtrat, quod non ſtatim æquè vertigo ſubſequatur, ſufficit vehiculum ſpirituum lymphæ conſpurcari, detrahi, & ineptam ſenſim reddi texturæ ſpirituum. Hinc non immeritò Helmont. cap. 9. de Lithiaſi p. 62. nimium tabaci uſum apoplexiæ dare initia, ſentit, & p. 63. l. c. in tabaco venenum inebriativum eſſe credit. Petr. Borellus Cent. 4. Obſ. 31. venenati quid tabaco in eſſe exinde evincere conatur, quod obſervaverit muſcas ut plurimum in officiis juxta tabacum mortuas.

MOTUS, quem æger crebrius inſtituit, non ultimum meretur locum, cum notiſſimum ſit, motum & quietem proportionata corpus ſanum ſervare, alterum verò excedentē ad ſtatum

ſtatum p. n. diſponere. Hinc cum ſine dubio exercitia mox poſt paſtum ſæpè inſtituerit, chylus nondum elaboratus & crudior motu vehementi & ſpiritibus concitatis αἰθέρας καὶ βίαιος in vaſa coactus eſt, unde non mirum particulas illas ſylveſtres & crudiores poſtea aſcendere, & ad cerebrum delatas maximum faceſſere negotium. Tacemus lympham à motu nimio plus juſto rareſieri, exacui, pulſum reddi frequentiore, vires poſterni, ſpiritus animales laſſari & imminui, quæ ſingula ſuo modo & ad vertiginem producendam faciunt.

Nec indiſta abibunt VIGILIE, quæ continuâ agitatione primò laſſant, hinc & turbant ſpiritus; unde non habuit quietem ſibi debitam corpus, non robur expetitum ventriculus, evocato ad laborantis cerebri ſubſidium igne, non humectans refrigerium, ſonnum, cerebrum & ſpiritus animales. Quietō corpore animus tantō fortius motus eſt, aſt hoc ipſo motu plus ſæpè laſſantur ſpiritus, quàm ullo alio corporeo. Hinc concinnè Gliffonius, de Rhachitide agens, immoderata, inquit, vigilia non modò alimentorum coctionem impediunt, aſt in ſuper acrimoniam quandam ſanguini inurunt, & inſitorum ſpirituum defectum invehunt.

Si PRÆTERNATURALES cauſas luſtrems, nec illæ deſuere. Deſluxio ſanè catarrhalis ſat gravis in dextro brachio, aliquandiu ægrum quæ afflixit, lymphæ inordinatæ characterem præ ſe fert, indicio manifeſto, & alibi eandem ſeriem meditari & vitioſè degere poſſe. Imò reſuſus non raro obſervatus noxiuſ, ſi ad cerebrum v. g. magis, quàm ad exteriora redundet. Suo relinquimus jam loco, annon æger ab inſultibus epilepticis primis ætatis annis diſpoſitionem ad vertiginem reportaverit. Eſſe verò affectus hos cognatos admodum tum utriuſque collatio clarum reddit, tum id loquuntur obſervationes practitorum, ut etiam, ſi color in vertigine viridis vel purpureus oculis obverſetur, epilepſiam imminere magis ſcribant.

Addi non minus poteſt latens affectus hypochondriaci

ac scorbuti genius. Non hic semper hypochondria quatit, non infimo ventre solum notas sui pingit, non pedibus vel gingivis affricat unice vitium; sæpe & sublimes affectat sedes, relictis minorum gentium diis, in cerebro virulentiam suam expandit, spiritibusque & in vertigine imperare satagit.

Quid mirum igitur, si ex hac copiâ variarum causarum diversa etiam sint secuta symptomata, quæ sub signorum notâ ex historiâ patent, & quorum jam ratio reddenda venit?

(1) *Objecta agitari & rotari videntur*, ob motorem peregrinum, halitus vitiosos, cum spiritibus remixtum, unde dum per poros nervulorum hinc inde sensum dispensare satagunt, ipsi nutant, vacillant, & quasi prætervecti in seipsos rotantur, unde & sæpe tenebræ obveniunt oculis. Rotatio ergo hæc capitis oritur à spirituum animalium ἀταξία & motu tumultuoso, à vapore tenui & momento resolubili orto, qui spiritibus immixtus, horsum vorsum volvendo illos, representat animæ objectorum quiescentium species mobiles.

(2) *Matutino tempore, jejuno corpore, præcipue paroxysmus exaperitur*, quod digestionem peractâ non demulceantur amplius suavis roribus ciborum, & vacuo ventriculo exacuentur magis humores lymphatici salini.

(3) *Tinnitus aurium* fit à vaporibus tympanum intus ferientibus.

(4) *ἔκλυσις adest*, ob spirituum distributionem læsam, & circulationem sanguinis quodammodo inhibitam.

(5) *Firmare se & brachiis niti cogitur in obvia*, ob imperium motus labefactatum, quandoquidem & portitores spiritus non animant satis musculos, & præcipue vix iis fident archæus, qui in regia tumultus excitant, & rectoris vice fungi volunt.

(6) *Caput est debile, & turbulentum*, ob gravatos spiritus, moleculis impuris implicatos & vitiose rarefactos.

Quid igitur de statu ægri nostri dicendum sit, qualeque ferendum prognosticon, ex præcedentibus pensitatis concludendum. Et primò quidem **EVENTUS** seu **SALUTIS**

& **MORTIS** respectu. Quanquam affectus præsens non vilipendendus nec negligendus sit, cum ex variis medicorum observationibus pateat, sæpius vertiginem, levem saltem reputatam in principio, prodromum fuisse tum apoplexiæ, tum epilepsiæ, tum alius subitanei affectus, ut refert *Galenus 4. aph. 17. & 23.* unde & *Platerus* hinc scribit, se observasse mercatorem vertiginosum tandem caro periisse. Attamen indemnem pronunciamus, nec sinistrum sed exoptatum nacturum exitum. Productior mora, ex negligentia ægri oriunda magis, quam vi morbi, unde qui succisus in radice non fuit, succrevit. Affectus non essentialis sed sympathicus ex infimo ventre cerebrum quatit; cætera rectè habent. Paroxysmis interpolatur, unde ad instar aliorum similium inducias naturæ concedit. Per se non necat, nec metus est, (modò æger obsecundaverit, nec diutius protelet eundem ulteriori negligentia, vel diætæ erroribus, quibus hætenus usus est,) gravioris mali hunc esse prodromum.

TEMPUS EVENTUS quod concernit, cum morbus sit chronicus, non adeò citò finitum iri persuadere potest, quod causæ morbificæ insigni charactere cerebrum & massam sanguineam infecerint, quod jam satis diu duraverit, quod cerebrum sit debilius, sæpe adfuerit, adeoque labes essentialis propemodum afflicta: secundum tamen durationem non adeò longo tempore, modò, quod diximus, æger obtemperaverit, & diætâ mutatâ in obsequium consentiat debitum, quod & ætas sit vegeta, & natura satis robusta.

MODUM EVENTUS salutiferum asserimus, ablatione & dissipatione causæ morbificæ per medicamenta debita, roboratis contra ea spiritibus, & visceribus mineram hanc excludentibus correctis.

Omnibus igitur remotis ambagibus accingimur ad **CURATIONEM**, cum non consultum sit affectui huic ulterio-rem radices agendi copiam permittere, ne postmodum ordinaria eludat respuatque remedia. Utemur hanc in rem genuinâ morborum panacæâ, **MEDENDI METHODO**, quam tres.

tres indicationes absolunt. **CURATORIA** morbum ipsum in actum deductum, inprimis in paroxysmo, attendit dissipando & roborando. **PRÆSERVATORIA** causam ipsius & radicem per evacuantia & alterantia corrigendam suadet, ut focus earundem penitus extinguatur & removeatur, ne ingruat, nec datâ quâdam occasione malum recrudescat, & inopinatò recidivet. **VITALIS** sollicita est de virium animalium restauratione, & naturalium conservatione.

His indicatis è triplici fonte satisfieri potest, **CHIRURGICO**, **PHARMACEUTICO** & **DIÆTETICO**, depromendo ex singulis præsidia, huic malo & huic subjecto apta.

Ex **CHIRURGIA** præsidia petentibus primo statim loco **VENÆSECTIO**, seu universale remedium, se offert. Hæc an ægro nostro conveniat quæriti, putamus, unâ cum aliis eandem locum habere omnino, ut sanguis vaporibus repletus ex parte auferatur, ut halituositas & rarefendi facilitas tollatur, ut motus ad cerebrum major arceatur. Vixi sunt vertiginosi hæmorrhagiâ ex naribus vel hæmorrhoidibus factâ curati, consentit ægri robur, ætas & alia. Secari hanc in rem potest pollicaris vena in dextro pede, vel cephalica in ejusdem lateris manu, sanguine ad ʒij. vel iij. emittendo.

ARTERIOTOMIA non opus erit, poterit tamen in auris alterutrius lobo occurrens ramulus quicunque sanguineus incidi, & si malum cedere renuat, vena quoque frontalis hinc secari.

CUCURBITULÆ, V. S. vicariæ, in ejus locum adscisci possunt, tum *humide*, applicandæ scapulis, & brachiis, tum *sicca*, dorso adhibendæ & nuchæ.

Nec **VESICATORIO** suavis deerit, ut revellatur serum peccans halituosius, si pone aurem utramque ex cantharidum ordinario magmate, vel emplastro vesicatorio fiat justa applicatio. Successu temporis commodè gestabitur pro re natâ **FONTICULUS**, seu dextro brachio inustus, seu

seu in ipsius cervicis centro. Experiri etiam potest pro lubitu ab artemisiæ lanugine filamentosâ, moxæ nomine hætenus decantatâ, auxilium, factâ circa nucham applicatione decenti.

FRICTIONES quoque insigniter proderunt pro revulsione in partibus inferioribus, pro discussione verò in capite. Videndum tamen, ne quid nimis, ne hoc ipso humores magis ad caput alliciantur. Succedanea his est pectinatio, quæ nec ipsa suo carebit usu.

Ex **PHARMACIA** plurima nobis petenda erunt præsidia, quæ in hoc affectu utramque paginam absolvere valent. Hinc, ut ex singulis loculis, quæ proficere queant, seligamus, mutuabimur primò **LENIENTIA** *exnoncalund*. Ita enim promovebitur scybalorum & flatuum crassiorum ex primis viis exitus, nec ipsorum remorâ chymus inquinabitur, facili ad caput redundante noxâ.

℞. *Ra* *ʒis laxativ*. ʒij. D. in vitr. S. *öffnend Zinctur*.

℞. *M. Pear Schröder. marocostin. Minder.* a. ʒj.

Ra *ʒri* par. M. F. l. a. pil. minores pro quatuor circiter dosibus dandæ. S. *Zindpillen*.

℞. *pil. Alium lenitiv.* ʒj. D. in pyx. S. *Zindpillen / Dos. n. xij. xv. semel vel bis in hebdomade.*

PRÆPARANTIA, tanquam alterantia generatîa, his subjungimus, quibus & humores vitiosos corrigere licebit, & ad exitum disponere segregandos.

℞. *hepat. rubr. Dresd. rad. ari ppt.* a. ʒß.

eleosacch. anis. ʒß. M. D. in ch. S. *Digestivpulver auff drey mahl.*

℞. *M. S. antisc. essent. fumar. ʒ liqu.* a. ʒj.

arcen. ʒj. M. in vitro. S. *Digestivessenz.*

℞. *Ra* *ʒ volat.* ʒij. D. in vitro. S. *Haupt- und Milchs Zinctur.*

℞. *Ra* *ʒ c. arc.* ʒj. S. *öffnende Zinctur.*

Fluxilibus humoribus redditis, & viis expeditis, se-

quantur **EVA CUANTIA**, tum *ἀνα*, quod biliosa amurca facile sic educatur, unde & *Cous* vertiginem inter indicantia vomitum refert *4. aph. 17.* quo recte commodè excutietur malum, præcipuè cum nullum se offerat prohibēs, vel pulmonum debilitas phthifica, vel alia; tum *κατὰ*, ut, saburrâ cacochymicâ educatâ, tum primæ culinæ resplendeat purius focus, tum massa sanguinea dephlegmata spirituum fabricæ, ut prius, vacet, nec hi tam facile undecunque turbentur.

R. *MF* *ῥear.* gr. x. *ῥemer.* gr. iij.
elix. purg. parum. M. F. pilulæ vij. D. in pyx. S. Magenpillen.

R. *MF* de hierâ cum agarico *ῥB.* scammon. rosat. gr. vij.
ῥemer. gr. j. *ῥo* calam. aromat. g. ij. F. l. a. pilulæ.
S. Purgierpillen.

Pilulæ scilicet cum diutius in ventriculi cavitate remorentur, facilius ac felicius materiam peccantem educere possunt.

R. pulv. laxat. veget. *ῥj.* res. gialap. gr. iv.
cinnab. nat. gr. v. M. S. Purgierpulver auf einmal.

R. rad. gialap. resinof. *ῥj.* scammon. *ῥrat.* gr. v.
ῥii diaph. non edulc. gr. vj. M. S. ut supra.

R. rad. cichor. paon. aceros. a. *ῥij.*
fol. meliss. salv. beton. a. mß.
fl. anth. lit. conv. a. *pij.* spic. Ind. *ῥiß.*
sen. Alex. f. *ῥB.* rhab. Al. mechoac. a. *ῥj.*
costi ver. caryoph. arom. a. *ῥj.* cryst. *ῥiv.* Conc. cont. D.
in find. rubr. & chart. S. Species zum Laxier, Wein.

CLYSTERES quoque, ubi intestina scybalis induratis constipata & materiâ lentâ, viscidâ, pituitosâ referta sunt, adhiberi possunt, ut eorum beneficio emolliantur & ad exitum cogantur, viscosa enim & indurata recrementa vix melius quam clysteribus removeri possunt.

R. herb. j. emoll. a. *mj.* marrub. beton. a. mß.
agar. trochisc. in petiâ ligat. *ῥij.*

sem.

sem. feni gr. lini an. *ῥij.* anis. *ῥj.*

Coqu. in f. q. *▽* font. In Colat. *ῥij.* dissolv.

elect. bened. laxat. *ῥB.* mellis anthos. *ῥij.* M. F. Clyster.

DIAPHORETICA tum absorbendo, tum resolvendo & fluxiles reddendo humores, maximo cum emolumento quoque in usum trahi possunt, idque tantò magis, quod serosi halituiosi humores in corpore abundant, & *ῥiçiv* in brachio moliti sint, neglegentius tractati. Divertent & dissipabunt commodè per poros cutis, itaque liberius præstabunt caput.

R. *ῥ* diaphor. *ῥB.* bezoard. *Dis* g. vj.

cinnab. *ῥii* g. iv. M. F. pulv. D. in ch. S. Schweißpulver auf einmal.

R. *Ra* bezoard. volat. *ῥij.* *Ol.* ceph. *ῥiß.* M. S. Schweiß-Einctur.

R. *▽* bardan. comp. card. bened. samb. a. *ῥj.*

mistur. simpl. cephal. *ῥj.* extr. doron. *ῥB.*

fir. acetos. citr. q. f. M. F. Haustus. S. Schweiß-Träncklein.

DIURETICA insigniter aperiendo insigne quoque momentum curationi addent; ita enim venarum amurca magis abstergetur, ita hypochondria magis libera suo fungentur in subditis visceribus officio illibata.

R. arcan. dupl. M. *ῥij.* magist. oc. *ῥ.* *ῥj.*

ῥ vol. succ. gr. vj. M. D. in ch. S. Treib- und öffnend Salz.

R. *Ra* silic. Glauber. *ῥij.* D. in vitr. S. öffnende Einctur.

R. *Ra* *ῥ* compos. essent. succin. alcal. a. *ῥj.* S. u. f.

ALTERANTIA & confortantia sequuntur, ut robur capiti suum redeat, & causa morbifica omnis conticefcet, tum internè in usum vocanda, tum externè.

R. specif. cephal. Quercet. vel Mich. *ῥj.*

smaragd. ppt. saphir. ppt. a. *ῥB.*

ungul. alc. ppt. *ῥj.* M. D. pro 5. Dos. S. Stärckendes Pulver.

- R. pulv. cephal. March. ʒj. cinnab. nat. ʒʒ.*
spec. de byac. ʒj. M. D. in ch. S. u. f.
R. mag. corall. perlar. rirè ppt. a. ʒj.
fl. cinnab. nat. ʒj. M. D. in ch. S. u. f.
R. rad. doron. ppt. ʒj. stercor. pavon. ppt. ʒij.
sem. coriandr. ppt. ʒʒ. fol. belleb. nigr. ʒiʒ.
cubeb. succin. alb. corallior. ppt. a. gr. xv.
ʒo salu. macis a. gtt. ij. sacch. perlat. ad p. o. M. F. pulv.
D. in scat. S. Stärckpulver.
R. pulv. absorb. ʒj. fragm. lap. s. pret. a. ʒ. v.
visc. column. ppt. ʒj. cinnab. ʒ. gr. xv. M. D. in ch.
S. u. f.
R. spec. diamb. ʒj. fecul. paon. cran. hum. ppt. a. ʒʒ.
ʒo majoran. gtt. ij. M. D. pro 4. Dof.
R. eff. succin. lign. aloes, castor. a. ʒj.
ʒo cinnam. gtt. ij. M. D. 30. gtt.
R. ʒ paon. fl. til. ceras. nigr. a. ʒj. lavend. c. v. epilept. Lang. a. ʒʒ.
ceph. ʒl. Ræ fl. paon. a. ʒj. sirup. de beton. q. f.
D. in fict. S. Stärckfränklein.
R. ʒ lil. cornall. ʒj. ʒli cephal. ʒci ʒli a. ʒʒ. M. D.
30. gtt.
R. elix. cephal. Mich. ʒij. D. in vitr. S. Hauptelixier.
R. essent. ʒ balsam. succin. a. ʒj. ʒli ceph. ʒj. M. in vitr.
S. Haupt-Zinctur.
R. extr. ladam. specif. cephal. a. ʒj.
ʒo spic. gtt. j. M. F. l. a. pilulæ, inaur. D. in pyx.
S. Hauptpillen.

EXTERNÆ etiam non temnenda, balsama, cucuphæ,
 odoramenta, & similia topica.

- R. eff. fl. lavendul. ʒij. rorismar. ʒj.*
ʒ rut. essentif. ʒij. M. D. in vitro. S. Hauptmixture.
R. fol. rosmar. majoran. puleg. scrpill.
basil. polii mont. meliss. origan. a. ʒj.
fler. anth. lil. conv. socch. Arab. rosar. a. ʒʒ.

rad.

- rad. cyper. rotund. irid. fl. fuscin.*
oliban. lign. rhod. a. ʒiv. ambr. mosch. a. gr. iv.
Incis. & contus. M. c. interpass. ex sindone rubr.
F. Cucupha.
R. ʒo nucist. express. ʒʒ. ruta, majoran.
salu. puleg. spic. lign. rhod. succin. a. gtt. iv.
bals. Peruv. ʒʒ. M. F. l. a. balsamum, illinendum
bregmati & temporibus.

Restat DIÆTA, non minus in hoc affectu, ac ex
 pharmaciâ vel chirurgiâ curatio, necessaria, quæ triplex est:
 naturalis, vitalis & animalis.

In NATURALI CIBOS vitet *δυσπνίctis* & ventriculo
 ingratos, eligat verò concoctus faciles & *ευχόμενος*, qui corpori
 apti sunt bonum conferre succum, particulas habent *γλυ-*
κερές, alibiles, dulces & nutritioni aptas. Exulet crapula,
 & errores diætæ absint, vitentur omnia cruditates causantia.
 Monitum Hippocrat *l. de vet. Medic. c. 19. t. 27.* amplectatur, pran-
 deat, imò jentaculum sumat, ut ventriculus habeat quod agat,
 nec molestia percipiatur. POTUS sit cerevisia probe defecata,
 nec recens, nec vetusta nimis. Vinum bibatur parcius & *ὀλιγο-*
πόγν. Vinum enim particulas turgidas & effervescente
 aptas reddit, quæ halituositate suâ spiritus extra ordinem
 movendo vertiginem facili accersunt. Tabaco planè vale-
 dicat, ne fumo ejusmodi virulento amplius hausto spiriti-
 bus motum peregrinum inducat.

In VITALI, AER sit lucidus & temperatus, ad cali-
 dum & siccum maxime vergens. Frigidum, austrinum, plu-
 viosum, nocturnum, utpote crassiorem & impuriorem, fu-
 giat quantum possibile, & corpus muniat, ne recrudescat
 exinde malum, cum teste *Cooz. apb. 23.* frigus morbum præ-
 sentem inducere possit.

In ANIMALI, potius QUIETI, quam MOTUI nimio
 indulgeat, ne tamen & exinde sequatur incommodum, quie-
 tem & motum alternando observare fas erit.

SOMNO corpus, quantum decet, reficiat, & sit modus in vigiliis & somno, ne nimio hoc spiritus reddantur torpidiores, nec illa magis citentur in motum & efferi fiant; lucubrationes & nocturnas vigiliis non necessarias evitare semper studeat.

EXCRETORUM nullus reticeatur defectus, ne obstructionibus praesentibus per consensum reliquarum corporis partes afficiantur, & malum regressum moliat, hinc curam adhibita interdum lenientia propinare praestabit. VENUS, quia caput debilitat, sit rarior. Quibus rite observatis exoptatum speramus finem.

SOLI DEO GLORIA.

Non unquam vertigo tuis felici-
bus ausis
Illaque nec studiis irrequi-
eta fuit.

Edocet hoc clarum, quod de Verti-
gine, scriptum.

Hoc Tua clarescit nomine fama
tuo.

*Laudabilibus conatibus Praeeximii
Dn. GERBERI adplaudit*

RUD. VVILH. GRAUß / D.
Prof. P.

Quod

Quod vortex in aquis, hominis
vertigo vocatur,
tramite cum recto non fluit
unda suo.

Vortice submergi facile est, vertigine
tollī,

quando, quod signat prodromus,
omen adest.

Tu placidum reddens laticem, decur-
rat ut æquus,
nec lapsum incutiat, laude decen-
tibus.

Gratulab. scribeb.

PARTE SE S.

Non obstat vertigo tibi, qui mente laboras
intrepidam studium continuare tuum.
Quid causæ ergo, quod indagas vertiginis
ortum?

unde tibi docto docta cathedra patet?

Tendis, ut hæcce probent omnes conamina docta,
ut videant, humeri quid valere tui.

Gra-

Gratulor & opto, Deus ausus hocce secundet,
ac dignus studiis inde resurgat honos!

*Singularis benevolentia causa Nobil. Dn. Re-
spondenti, Medicina Studioso perindustrio,
Amico dilectissimo hac scrib.*

Augustinus Henr. Faschius, D.
Prof. Publ.

Miratur studium Gerberi nostra Salana;
Ingenium ex scripto patria clara videt.
Illa ipsi tribuat mox præmia digna laborum;
Hujus amor multas conferat æquus opes.

*Hicce Nobiliss. atque præstantissimo Dn. Respondenti,
Fautori atque Amico suo honoratissimo de egre-
gio eruditionis specimine animatus gratulatur*

Joh. Adrianus Slevogtius, D.

F I N I S.